

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 „ — „
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 frt 50 kr.
Ajdékra postán szállítva:	
Egész évre	12 frt — kr.
Negyedévre	3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, november 18.

Szomorú eredmény.

A kvótabizottságok tárgyalásai véget értek, anélkül, hogy egymással megtudták volna egyezni.

Ne is csoda. Ha egyszer a magyar bizottság letért eredeti álláspontjáról, el lehetett készülni rá, hogy bármennyi emelést fog is ajánlani maga részéről, azzal nem fog megelégedni az osztrák bizottság.

Mikor első ízben állott egymással szemben akét bizottság, pontos, mindenre kiterjedő számításokat tettek, nuncziókat is renuncziókat váltottak sa magyar bizottság mindezek eredményeképp egyhangulag kimondotta alaposan megokolt határozatát, hogy Magyarország jelenlegi kvótája semmivel sem emelhető.

A második tárgyalást megelőzőleg már Tisza Kálmán kiadta a jelszót, hogy ajándékot nem fogadhatunk el az osztrákoktól. Hogy Tisza Kálmán, aki kezdet óta mindvégig tagja volt a kvóta deputációnak, ma pedig elnöke annak, hogyan egyeztette ezt a nyilatkozatát össze a magyar bizottság álláspontjával? — ezzel adós maradt mind e mai napig.

E jelszó hatása csakhamar érezhetővé is vált. Láng Lajos kvóta tanulmánya már holmi törtszám-emelést helyezett kilátásba, amely kikerekítené egészen a mi jelenlegi törtszámú kvótánkat. Az ujonnan megválasztott magyar kvótabizottság pedig meg is tette ismert ajánlatát erre a kikerekítésre.

Ugyanezen időtájt jelent meg a kvótá-

ról a legalaposabb tanulmány Horánszky Nándor tollából. Horánszky tanulmányának az az eredménye, hogy igenis mi adtunk eddig is ajándékot Ausztriának, nemhogy arról lenne szó, hogy ajándékot fogadnánk el tőlük. Mi adtunk, három évtizeden keresztül ajándékot, mert eddigi kvótánk is tulmagoa. De miután az osztrákok más számítási alapot óhajtanak, jó, ám legyen új alap, de hogy igazságos legyen a kvótaarány, majd tíz év után tegyük meg az új alapon számításainkat, addig fizessünk a régi arány szerint s ha az új számítás azt mutatja, hogy csakugyan feljebb kellett volna emelni kvótánkat, megfizetjük a különbözetet utólag.

Azóta Horánszky bevonult a szabadelvű pártba, melynek ma egyik oszlopos tagja. És mégis azt tapasztaljuk, hogy a magyar bizottság egyhangulag ajánlotta meg a jelentékenyen magasabb kvótát; 3.6% emelést felajánlottak, de ennél tovább nem akartak menni, pedig már csak 0.4% volt a különbség.

Ennek a sajátságos jelenségnek okát két körülmény magyarázza meg. Hogy a bizottság egyáltalán belement a kvóta emelésbe, azt a kormány felhivatalosának az a nyilatkozata magyarázza meg, amely most már kétségtelen tény gyanánt hirdeti azt, amit eddig csak sejtettek, hogy t. i. a bukott kormány hajlandó volt még jobban emelni.

A félhivatalos »Magyar Nemzet« tegnap vezércikke ugyanis a kvótatárgyalások eddigi lefolyásáról szólván, azt mondja, hogy már évek előtt belejátszott a kérdésbe »a politikai appreciáció, mely a világo-

san meg nem állapítható teherviselési határt hajlandó volt a magyar kvótabizottság álláspontján túl előretolni az osztrák álláspont felé, de akkor az osztrák exageráció miatt kevés kilátással arra, hogy a két álláspont találkozassék. Széll Kálmán ezt a helyzetet találta kabinetalakításának idején.«

Hogy pedig a bizottság ha már eddig elment a kvóta emelésben, miért engedte a dolgot oda jutni, hogy ismét a felségnek kelljen döntenie, a jövőre megint újból kelljen kezdeni a tárgyalásokat, az a magyarázata, hogy nekik nem az volt a feladatuk, hogy a parlamenti megegyezés alapját teremtsék meg, hanem a királyi döntést készítsék elő. A megegyezéssel haszontalan munkát végeztek volna, mert az osztrák parlament úgy sem szavaz meg semmit és a magyar parlamentben is nagy bajoknak lett volna okozója.

Ez ugyan sokat megmagyaráz, de kevés vigasztalást nyújt, mert ezek után kétségtelen, hogy 3—4 millióval többet fogunk fizetni kvóta címén.

A kvótabizottság jelentése a Ház előtt.

A ház keddi ülésén beterjeszti a kvótabizottság jelentését, a melyet Falk Miksa előadó és Tisza Kálmán szerkesztett.

A bizottság addig már ülést sem tart.

A kongrua.

A tavalyi 500,000 forinthez még 100,000 forint póthitelt kér a vallás- és közoktatásügyi

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Hadak utja.

Utolsó előtti előadásképpen elének tárja: Buksy.

Kilenczedik ének.

Főlséges szép időben, hajnalhasadtakor hagyták el a hadak Jászkerékgyházát. Ezen gyümölcs-gazdag, áldott fészék ezidei termése immáron a hadiak kenyereszákjaiban szorongott, ellenben kinek-kinek szívéből eltűnt a jövőndő bizonytalansága miatt netán feltámadhatott aggodalom. A hadak eként vigan gyümölcsöztek és hamisítatlan hadi humorral dobták föbe egymást szilva magvakkal, alma-csutakkal, továbbá zöldjéig lerágott dinnyehéjjakkal. Látható vala így már az előhangulatból is, hogy a mai csatározás nem lesz minden derű híján. És így is történt. Dombok, fenyérek és katlanok után az ellenhadak és a hadak erdőben, de váratlanul bukkantak egymásra. Egyaránt erős vala a meglepetés itt is, ott is. Továbbá sűrű rohamok következtek, szuronynyal és heves »Rajta!« kiabálásokkal; noha mégis mindezek nem jelentettek sikert.

Kifürkészhetetlen okokból hol az egyik félnek, hol meg a másiknak kellett megkísérteni a becsületes visszavonulást, — azonkívül pedig éppenséggel nem vala hasonlatos a hadak állása az ugynevezett koordinátákhoz. A jó házból való koordináták ugyanis némi rendben vagynak egymás mellett, a hadak ellenben mindinkább hasonlatosak lettek ama, hajnali négyes hatodik figurájához, melyet, első kacsá gyanánt, kolonbálokban a piros nyakkendősf ifjak rendeznek, többnyire drámai lendülettel.

Történt pedig mindez azon óriási domb körül, a melyet — esküszünk, a legkisebb indok híján — »dinyés halom«-nak neveznek e környéken; jóllehet a halom kopasz és homokon kívül mi sem található rajta. Ez idét szerteszórt és dühösen puskázó hadak is találattak, kik az elhagyott halmot ellepték. A futóhomok negyven szöges bakkancs talpak alatt csikorgott, melleleg pedig neki lendült paripák patája alatt kavardott felhővé. Minden zugban, mélyedésben és bokrosban puskák ropogtak; mindenünnel vérszomjas tömegek rohantak elő, lovon és gyalogosan kísértve meg a döntő rohamokat; minden talpalatnyi tér nyögő haldoklókkal lehetett volna elborítva és

óriásilag nyilhatott volna itt most tér, hogy a sebesültvívők önfeláldozással kapcsolatos ügyességgel, továbbá halálmegvetéssel gereblyézzék össze a golyók és szuronydöfések nyomán rohamos kimúlásra jutott hányadot.

Egyszóval: tetőpontján dühöngött az irtó csata, de mégsem tudta senki, hogy tulajdonképpen hol az ellenség?

Mire ez, kölcsönösen meglevő előzékenységéből kifolyólag, végre hova-tovább kiderült, ime be is szüntették a csatát.

A csata beszünt, — de nem a mozgodozás.

Mert míg a dinnyés halmon hatalmas csoportra növekedett a lovas tisztek száma, akik a lezajlott ütközet kritikáját voltak meghallgatók (lehetőleg ellenvélemény nélkül), addig a dinnyés halomról a világ óriási tája felé utra indultak a hadak, hogy újra négyes utazómenetek árán egyesüljenek valahol, holnap.

Közben pedig az egyes századok tapintatos altisztjei léptek a cselekvés terére, hogy a környéken szerteszét csapongó különítményeket és egyedeket, illetékes csapatjaikhoz be, illetve utána tereljék.

A menetelő hadakat pedig e vidéken érte első sorban az a váratlan meglepetés, hogy oly

A hölgyközönség figyelmébe!

Van szerencsém értesíteni, hogy főutcza Karaguly-házban levő üzletemet nov. 1-től főutczai Bartsch-házba, Széchenyi-szálloda mellett helyeztem át. Egyszersmind felhívom a tisztelt hölgyközönség figyelmét szokott bécsi bevásárlási utamból hozott legmodernebb, izléses párisi és bécsi modeljeimre is, eddigi becses pártfogásukat továbbra is kérve, kellő tisztelettel:
Ausländer Berta.

miniszter abban a két §-os törvényjavaslatban, melyet most nyújt a parlament elé. A törvényjavaslat egész terjedelmében így hangzik:

A lelkési jövedelem kiegészítéséről szóló 1898. XIV. t.-cikk végrehajtásához az 1899. évre szükséges póttétel engedélyezéséről.

1. §.

Az 1898. XIV. törvénycikk 2. és 10. §-ában meghatározott célra az 1899. évi államköltegetésben megszavazott 500,000 frton felül a pénztári készletekből fedezendő 100,000 forint póttétel megszavaztatik.

2. §.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter felhatalmaztatik, hogy ezen összeget az 1899. évi VIII. t.-cikkben foglalt állami költségetes rendes kiadások 21. fejezetének 67. cím alatt számolhassa el.

3. §.

Ezen törvény kihirdetése napján lép életbe és végrehajtásával a vallás- és közoktatásügyi miniszter, valamint a pénzügyminiszter biztatnak meg.

ORSZÁGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, nov. 18.

Tallán Béla 10 órakor megnyitotta az ülést.

Wlassics Gyula betérjeszti a kongrua törvényjavaslatot.

Kola János betérjeszti a királyi bíróságok és ügyészségek alkalmaztatásáról szóló törvényjavaslatot, amelyet a Ház ugy általánosságban, mint részleteiben elfogadott.

Apponyi a szélsőbaloldalon tárgyalt és a nagy zajban senki sem vette észre, hogy a törvényjavaslat tárgyalása lepergett.

Az aranyháboru.

Egyszerre mély csönd támadt: Lukács László pénzügyminiszter kelt föl, hogy válaszoljon Ugron Gábornak az aranyvalutáról és a valutarendezésről szóló interpellációjára.

Azon kezdte a pénzügyminiszter, hogy a kormányt nem érheti vád a valutarendezés menetének lassúsága miatt. 1892-ben jött létre az első valutatörvény, a mely a rendezés kerekeit állapította meg és a czélt, a melyet el akartunk érni, azonban az eszközök és a mó-

dok meghatározását, azoknak törvényhozás uton való fixirozását későbbi stádiumra tartotta fenn.

Sok ellenséges felfogást kellett eloszlatni, — folytatta a pénzügyminiszter — mégis sikerült az ellentéteket kiegyenlíteni s a kormány 1897-ben bejelentette a törvényhozásnak a két kormány között a valutarendezés kérdésében és részleteire nézve létrejött megállapodásokat, tehát megkezdődött a törvényjavaslatok szerkesztése s 1898 tavaszán már a törvényhozás előtt voltak a javaslatok, de ismert okokból csak ez év végén voltak letárgyalhatók.

A törvény intézkedéseinek legnagyobb része olyan, a mely jövő év január 1-én lép életbe, úgy hogy nincs ok a valutarendezés lassúságáról panaszkodni.

Azok a nehézségek, melyeket a valuta rendezésének akciója elébe gördítenek, nem olyan jelentőségesek, mint a hogy a közvélemény hiszi.

Érti a pénzügyminiszter az ország államadósság-ellenőrző bizottság ismeretes határozatát, a melynek távolról sincs olyan nagy jelentősége, mint a minőt annak tulajdonítanak. Ez a határozat nem képes a valutarendezést megakadályozni, mindössze annyi következménnyel járhatott és járt is, hogy az öt koronások kivételét néhány napra elodázta. Ennél meszebb menő konzekvenciája nem lehet.

Arról szó sem eshetik, hogy e határozat a reciprozitás megtörését jelentené, hiszen ez a határozat nem végleges határozat hozatalára jogosított fórumnak határozata. Erre első sorban a reichsrath és másodsorban az osztrák kormány hivatott. Az osztrák kormány teljesen a törvény alapján áll, képes és kész is megtenni mindazokat az intézkedéseket, a melyek szükségesek arra, hogy a törvény teljes egészében végrehajthassék. Miután az osztrák kormány kész megtenni az intézkedéseket a határozat ellenére is, tehát nincs semmi akadálya az arany deponálásának, az ezüst átvételének és az öt koronások kiveretésének.

Ezekben — ugymond — a pénzügyminiszter megfelelt arra a kérdésre is, hogy hajlandó-e a kormány megtenni az intézkedéseket az önálló jegybank felállítására céljából. A hazai pénzügyviszonyok és a vidéki pénzügyintézetek helyzetének javítására már eddig is megtett minden lehető és ezental is nagy gondja lesz reá, de itt kénytelen azt a téves felfogást eloszlatni, mintha ezek a zilált pénzügyi viszonyok kizárólag hazánkra szorítkoznának, mert az egész világon beállott a pénzügyi szükséglet. (Helyeslés.)

Kéri válaszában tudomásul vételét. (Helyeslés.)

kilátásokor egyszerűen kidőlnek. Különösen Debreczen virágai hullajtották sernyen szirmaikat. Lépten-nyomon lepihent egy-egy pihegő harcros és nem annyira üdítő viz, gyöngéd ápolás és jóleső részvét után óhajtott bokros fájdalmai közepette, mint inkább azon irányban: Bár ne venne észre az ezredorvos!

Lám itt nyílnék alkalmunk, hogy párhuzamot vonjunk a vendégmarasztaló kórházi doktor bácsik, meg a beteg szalajtó katona doktor bácsik funkciója, illetve titkai fölött; de nem tehetjük, mert nincs helyünk kised énekünkben párhuzamokra.

Elég annyiból annyi, hogy mikorra elékerült a rég keresett országot, akorra már leirhatatlan külső képet nyújtottak a hadak, rend ezim, tisztaság és föllépés tekintetében. Mind a mellett Nagyvárad virágai keményül kitarítottak. Főnséges nyugalommal lépkedtek el a pihenni kénytelenült Debreczen-beli virágok mellett, noha ezek közül többen azon meglepő kijelentésre ragadtatták magukat:

— Ni, ezeknek kiszedték mindnek a kariát az orrából!

Higijék el, vannak megjegyzések, a melyek határozottan bántó hatásúak: hát ez is olyan volt. A hatása révén pedig kiderült azon megczafolatlan igazság, hogy nincs az a halálra fáradt hadfi, aki ingerkedő harc-társán alattomban ne tudna egyet, de alaposat ütni. Szóval ina virulens dolog, hogy még a hasonló fegyvernemben pompázó hadfiak sem férnek össze. Hát még a különféle fegyverneműek.

Ugron Gábert a felelet kevéssé nyugtatja meg. Hét év kellett még a valutarendezésre. De még ma se lát pozitív adatot a valuta rendezésére. Az osztrák kormány tulteszi magát az osztrák bizottság kétszeri tiltakozó határozatán. De a mi törvényünk azt diktálja, hogy Ausztriának csak alkotmányos képviselővel léphetünk érintkezésbe, nem pedig kormányával. Megdöbbenő és visszataszító tehát, hogy az osztrák kormány a parlament ellenére cselekszik. (Zajos tetszés a szélsőbalon.)

A helyzet ez: 59 millió aranyra van szüksége az osztrák kormánynak. Pénztárában 49 milliója van. Ha a reichsrath a zárlatot meg nem nyitja, mikép fizet a 49 millióból 59 milliót? Ugy látszik a 80 millió államadósság törlesztésére nem fognak 30 milliót törleszteni. Az az, a mi sérti a valuta-törvényt és a viszonzóságot, az a 30 millió hiányozni fog a közforgalomból, mint bankjegy.

Az egész kiegyezési ügyben sem az osztrák kormány, sem egyik osztrák párt sem képes biztosítékot nyújtani a gazdasági viszony rendezésének fenntartására, — viszonzóság teljesítésére.

Hogy a kormány a vidéki pénzügyintézeteken segíteni akar az lehet, de nem teszi, mert a vidék számára szánt összegeket itt, a központban helyezi el. Gondol a miniszter a hatalmasokkal, de nem gondol a gyöngékkal. Miért nem juttatja a pénzügyintézetek elhelyezés céljából az O. M. B. vidéki intézeteinek és az Első Hazaival összeköttetésben álló vidéki intézeteknek? (Zaj. Mozgás). Az egész ország érzi a nagy szegénységet és az állam garasos vállalatokat, munkálatokat csináltat. Budapest meg gazdagodtak a bankok és a bankárok, de az utolsó 15 esztendő alatt nem gazdagodott meg senki, a ki dolgozott. Ez rothadt állapotot és gazdasági politikát jelent. A miniszter válaszában nem veszi tudomásul.

A többség a választ tudomásul vette.

Rakovszky interpellációja.

Rakovszky István: Deák műve a próbát nem állotta ki. A valutarendezést az osztrák 14. §-al átsiklani nem lehet.

A viszonzóság megsértését már is megtörténtnek kell tekinteni. Nem segít ugyan a reichsrath feloszlata sem. Az aranyakat az O. M. B. nem kapja meg, mert a Fuchs bizottságának mandátuma tart a feloszlata után is. Mikép képzeli Széll magának január elsejétől a helyzetet? Interpellációjára így szól:

*

tanyai kutakra akadtak, amelyben békák is voltak. A béka kutban-pazar jó viz. Akármilyen ferdén és különösen hangzik is ez, tény. Hogy pedig egyes kutak oly czélirányosan valának berendezve, hogy a kőhajításnyira levő szélmalomban potom pénzért fölséges karaj kenyerek is valának kaphatók, kinek-kinek belátására bizzuk azon kijelentésünk elfogadását, hogy a hadak általában és az első félóránban, lemezen rögzíteni érdemes jó kedély hangulatnak örvendtek.

Am az a sajnálatos, hogy az életben rendszerint és sűrűn változtatja a kellemes félórát a következő és kellemetlen félóra.

Szintugy történt az a hadaknál is. Az az aranyos jókedv, amely győzöt és legyőzöttet (indok nélkül való, üres fogalmak!) egyaránt elfogott, lassanként ezüst, sőt hovatovább bronz, vas és kőkorszakot ért. Mert a kutak elmaradtak; de a homok, meg a tüzesen izzó nap nem voltak ilyesmire rábirhatók.

Igy azután a fokozatosan beálló csüggedéssel kapcsolatosan lábra kapott ismét a menet-cél iránt támadó kétség. Ismét tornyokat vadásztak — büszke sólymökként — a hadfiak kutató szemei. Egyelőre és jó darabon azonban, még országot sem vala látható, egy végtelenné fajult pusztá, mely fauna, flóra és minden indok híján terjengett a lankadt hadfiak előtt.

A csüggedőleg reménytelenség tehát — nem is éppen minden indok híján, mindjobban elharapódzott és számosan akadtak, akik kövételre méltónak találtak a konflis lovak példáját azokét jelesül, akik a döntő fontosságú vágatás

Minden személyes kérdéstől szót vont azonban az elébukkanó falu, amely hivatogatólag integetett nyugalomra. Így történt azután, hogy szeptember kilencedikén, szombaton délben, egy órakor zene szóval lépték át a hadak azon eszményi gátat, amely a szabadszállási megrémült polgárzat — valjuk be: indokolt — aggódo tiltakozásából összesűrűlten a szabadszállás legszélső háznál látható bolt előtt (ahol Pálinka, továbbá szeszes italok valának kaphatók), — stratégiailag mondva: Szabadszállás kulcsánál, eléjük tornyosult.

Am a hadak könnyen tultették magukat ezen a — ha akarom igen, ha meg nem, hát nem — akadályon és ismételjük, riadó zenezóval szállották meg a kis városkát, amely igazában most lett csak Szabadszállás.

És míg a városháza megtelt a hadak podgyászládaival, nemkülönben pedig harsogva értekező számvivő altisztekekkel és míg a városi hajduk ezuttal a feledés és mellőzés homályába kerültek, holott helyeiket minden vonalon hadrendileg beosztott csatárok foglalták el, addig városzerte impozáns módon zajlott le a hadak otthonra lelése.

Nincs ezuttal időnk arra, hogy a délután eseményeit részletezzük. Csupán annyit jegyzünk, hogy 6 óra tájban szokatlanul ritka élvezetben részesültek a szabadszállási benszülöttek. Az első honvédkerület zenekara tórzenét adott. Rengeteg sokadalom csődült ki erre az alkalmatosságra és míg a kartonruhás fehérnépek, nemkülönben pedig a pazar karimás

Interpelláció a miniszterelnökhöz.

Miután az 1899. IV. illetve 1898: I. t.-cz. azon intézkedéseket, melyek gazdasági viszonyunkra Ausztriával szemben önállóan aként rendezte, hogy ezek életbeléptetése és fennállása attól tétetik függővé, hogy ezek teljes viszonyossága Ausztriában is alkalmazhatónak és kérdem a t. miniszterelnök urat.

1. Van-e tudomása arról, hogy a Thun miniszterium bukása után számos jelenségek Ausztriában arra engednek következtetni, hogy ezen teljes viszonyosság a kikötött időpontban 1900 január elsején nem fog életbelépni, nevezetesen:

a) van-e tudomása arról, hogy a Thun kormány valamennyi intézkedéseket, a melyek a fent idézett törvények értelmében szükségesek voltak, a 14. § alapján életbeléptette, csak a fogyasztási adók néhány nemeire vonatkozó átutalást a 14. § alapján nem, a Clary-kormány pedig az illető törvényjavaslatot eddig be nem terjesztette?

b) Van-e tudomása arról, hogy az osztrák államadóságokat ellenőrző bizottság a valutarendezés céljából kiszolgáltató arany kiszolgáltatását már másodízben megtagadta?

2. Ha van tudomása, minek tulajdonítja a t. miniszterelnök ur azt, hogy a Thun kormány az átutalást a 14. § alapján el nem rendelte?

3. Mindezen jelentések dacára, vannak a t. miniszterelnök urnak biztosítékai, hogy a teljes viszonyosság 1900 január elsején Ausztriában életbelép és milyenek ezek?

4. Ha nincsenek, tesz-e a t. miniszterelnök ur előkészületeket arra nézve, hogy az 1898: I. és 1899: IV. t.-cz. által ez esetre előrelátott intézkedések már január elsején alkalmaztassanak, nehogy gazdasági életünk a rendezetlen viszonyok miatt még nagyobb rázkódtatásoknak ki legyen téve? (Helyeslés balfelől.)

Szell Kálmán miniszterelnök azonnal megadja a választ, mert nincs szüksége előzetes tanulmányozásra, meglátogatásra, annyira tisztán áll a kérdés mindenki előtt. A miniszterelnök azt kérde, volt-e már valami meglepetés, a mióta ez a kormány elfoglalta a helyét?

Ezentul sem lesz meglepetés, megrázkódás, mert a kormány nyíltan feltárja a helyzetet a törvényhozás előtt. A mi magát a kérdést illeti, a magyar kormány odaát Ausztriában lát zavaros pártviszonyokat s nem tisztult kormányzati viszonyokat. De lát egy olyan kormányt, mely a legjobb igyekezettel iparkodik rendet

csinálni, természetes, hogy az máról holnapra nem sikerülhet

Az osztrák államadóságot ellenőrző bizottságnak nem volt joga felülvizsgálni azt a rendeletet, amely a 14. § alapján bocsátott ki az mindaddig törvény marad, míg a reichsrath meg nem változtatja, a bizottságnak csak az a feladata, hogy ellenőrizze a valuta-akciót, de nincs joga a törvény létrejötte után a rendezés menetét megakadályozni. Az osztrák kormány késznek nyilatkozott, hogy a törvény rendelkezéseit és mindazokat a kötelezettségeket, amelyeket a magyar kormánnyal szemben vállalt, teljesíteni fogja s ezek után nem keressük, nem is kell keresnünk, hogy mennyi aranyat tesz ki és az osztrák kormány azt intézze el a reichsrattal, mi megtegyük a magunk kötelezettségét és a míg a kikötött terminust át nem léptük, addig nem beszélhetünk a viszonyosság megsértéséről.

A kiegyezési törvény — folytatja a miniszterelnök — hite és reménye szerint január 1-én életbe fog lépni Ausztriában.

Bartha Ödön: Igen a 14. § alapján. Szell Kálmán: Ne legyen próféta. Ha január 1-én túl leszünk, akkor tessék a viszonyosság megsértéséről beszélni, ha a kiegyezés nem lép életbe alkotmányos uton, akkor igenis meg lesz sértve a viszonyosság.

Kubik Béla: Ez már beszéd! (Általános helyeslés).

A Ház Rakovszky rövid felszólalása után a miniszterelnök válaszáat tudomásul vette.

A legközelebbi ülés kedden 10 órakor lesz.

Pénzért osztogatott hivatal.

— Szomorú állapotok a városházán. —

Nagyvárad városánál a tisztviselők között nem egészséges az állapot.

Főlemlítettük nem régen, hogy a tisztviselők között áldatlan harc, viszálykodás ütött már régebben tanyát, árulkodás nyíltan és alattomban, egy más becsmérése nem a legritkább esetek közé tartozik. És ki vállalja ennek kárát, ki érzi a súlyát? Első sorban és főként a nagy közönség. A huza-vona, torzalkodás megbosszulja magát a közigazgatás ügymenetén.

A fegyelmi vizsgálatok egymást érik, nem is szólva arról a gyakori rendbirságolásokról, a melyek már napirenden vannak. Ertjük ezt szigort, helyén valónak is látjuk, ha annak üdvös következménye meglátszik a hivatalos

ügyek pontosabb, gyorsabb végzésén; de éppen ezt nem látjuk sehohol.

Szóval Nagyvárad városánál nem találjuk azt, a mit akár a vármegye tisztikaránál, akár bármely állami hivatal személyzeténél tapasztalunk: az egymás becsülését a tisztikarban és az összetartást.

Hogy azután az ilyen állapotok nem szülnék jót, az csak természetes.

Most ismét egy rendkívüli kellemetlen ügy kelt izgatótságot a városházán s ad hálás témát a nagy közönség körében a szenzációt kedvelőknek.

Nem szeretünk foglalkozni olyan ügyekkel a vizsgálat befejezése előtt, a melyek nagyon is közelről érintik a tisztviselő becsületét. Az alábbi dologgal sem foglalkoznánk még, de az ügy már annyira közszájon forog, hogy előnyözzebb az abban szereplőkre, ha a teljes nyilvánossággal a kellemetlen ügy befejezése siettetve lesz.

Beczky Arthur városi vámfelügyelő ellen többrendbeli panaszok merültek fel, a melyek folytán az illető maga kérte, hogy az ügyet tegyék a büntető bírósághoz. Ezáltal elejét akarta venni a további nyílt és alattomos meghurcolásnak.

Beczky Arthur azonban azt véli, hogy ezen kellemetlen helyzetbe egyik tisztviselőtársasodorta s egy feljelentéssel akarta megtorolni a rajta ejtett sérelmet.

Mintegy öt kéttel ezelőtt feljelentést tett Beczky Arthur vámfelügyelő a város egyik bizalmi állásba levő fiatal tisztviselője ellen Beöthy László főispánál. Nem kevesebbel vádolja, mint a korrupció legmagasabb fokával. Tanukra, esetekre és személyekre hivatkozva állítja, hogy az illető tisztviselő pénzért osztogatta az egyes hivatali állásokat. Olyanokat neveztetett ki tisztviselőnek, akik ezért a közbenjárásért 50—100—200 frtot fizettek, sőt ilyen kinevezések ki-esszközléseért nem vetette meg a négy lábbon járó honoráriumot: a kövér dísznót sem. A feljelentés a tisztviselő társaiul a városházán kívül álló egyéneket is vádol, azonkívül egész sereg iratot csatol vádjá bizonyítására.

A feljelentés a polgármester utján a rendőrség és a főszámvevő elé került, akik az ügyet megvizsgálták s a tanukat kihallgatták.

kalapos, egy szál lábravalóban pompázó polgárok feszült figyelemmel kísérték az Elsie Lesslie kuplét, kiváló interpretációban, addig a tisztikar keserű nyugalommal kávézolt a másik oldalon és érthető kitartással hallgatta végig az egész műsort, kóstálván mindegyiküknek ezen műélvezet bruttó: 16 tallérokba. (Ennyi lebillentés történik ugyanis évente a tiszti gázsiból muzsikális alapon; holott a zenéből imhol csupán egyszer lát mutatóba — térzene-képpen — minden tiszt, egy adagot).

De, hogy beállott az est, véget ért a térézene is. Hogy pedig nem minden visszhang nélkül ért véget, arról — bizonyágképpen — ezennel az egyes zászlóalj tiszti étkezdek tanuskodhatnak. Különb-különbféle cigánybandák és egy hárfás pengették — sirván nótáikat, miközben a borokbani forgalom szédítő arányokat vőn.

Kiváltképpen szédítő arányok vevődtek egy tágas kerthelyiségben, hol a csörgöskigyósok az idétt — úgy 9 óra tájban este — erősen felvalának hangolva. A hosszú, de vékony asztalon borzalmas ütegek és számos szódaüvegek csoportosultak immár, holott a cigányprimás totalis embarras des richesses-ben szenvedett, annyi nóta iránt történt nála intézkedés. Mindeneket tulszárnyaló nyugalommal mégis a Czigány Panna sokszor hangoztatott híre lett a pályakoszorú, mert az ezred legszebb szöke bajuszának törvényes birtokosa dalolta, ezt aszszonybolondító bariton hangján.

De lám, csak kipattan a szikra mégis. Ime:

egy csörgöskigyós kupát ragad és remegő hangon, noha szónoki hévvel rákösönti a zászlóalj érdemes parancsnokára. Mire viszont a fiatal csörgösek ez idő szerinti apja ugyancsak meghatottan kijelenti, hogy: ha nyelvében még eddig nem is lehetett tökéletesen magyar, szívében annál inkább az. Rengeteg lelkesültség keletkezik ezek nyomán. Egy derék kapitány érdekes fejtegetés révén számol be arról, hogy noha ő olasz, a szíve csodálatosan ide huz. Mire az alispán és a kalapon billegő tulipán irányában nótai megemlítés történik. Ezekkel kapcsolatosan kiséül, hogy senkisé hivatás-szerű szónok, de mégis beszélnie kell mindeneknek, noha thea vagyon kvantum szátisz.

Mi mindmáig mohón keressük, hogy ugyan minő összefüggés van, ha ugyan egyáltalán lehet, mindazok között, a miket következtésük hűsége sorrendjében elmondottunk? Ám vannak dolgok, mondja Hamlet, amelyek határozottan rejtelmesek előttünk, noha pedig nyilvánvalók, akárrcsak a Bánffy-Tisza-csoport tiszta szándékai.

Immáron azonban éjféltre járván az idő, futótüzként terjedt el híre azon fordultnak, hogy a szomszédos korcsmában döntőleg becsuktak, vagyis bor már nem kapható többé. Minden szolid ember — mély belátással — hazaindul ilyenkor, civilizben, ám a könnyelmű apák és férjek, egyenruhában, ki — utat keresnek és találnak is abban, hogy literszám isszák a téát, sok rummal téa nélkül. Az ifjabb elem pláne úgy okoskodék, hogy miután éppenséggel 10 üveg parádi viz vagyon még, ho-

lott bor nincs, ellenben téa annál több, rummal, ime összekapcsolandó e kettő és utile cum dulce ivandó. Mig pedig ezek történtek a hosszú asztal körül, odább a tágas urilak tornácán kigyúlt az élénk temperamentumú szobaciczai elem és sine ira et studio csakhamar bebizonyította, hogy csakugy rátermett a tánczra, mint álarcos testvérei a Vigadó-béli álarcos bálakon, csupán az a fő, hogy csörgöskigyósok ajánlkozzanak tánczosokul.

Ehin kísért megint az alkalom, hogy ujjal mutassak egyesekre; de nem; inkább azon tényre mutatok ujjal, hogy másnap délben minden csörgöskigyós korrekt üveg pohárból, szintugy korrekt porcellán tányérból és nem csizmaszárban hordott evőeszközök kapcsán költé el ebédjét. Hja, a konyhából minden került.

Ellenben estére azon megmagyarázhatatlan dolog történt, hogy a székek, e fontos kényelmi tényezők, szórén — lábán eltűntek a hosszú asztalok mellől, holott a konyha környéke szigoruan zár alá vevődött.

Ezen — tökéletes egészében érthetetlen — fordulatot némiképen megmagyarázta, de mégis ki nem magyarázta a zászlóaljparancsnok, aki vacsora előtt, az asztalközépről, szigoru erkölcsi alapokra helyezkedvén, dörgő filippikában emlékezett meg holmi könnyelmű fiatal csörgöskigyósokról, a kik nem tartják önön valójukkal inkompatibilisnek holmi szobaciczusokat könnyelmű csárdás ütemeire megforgatni, noha tudhatnák, hogy ott van a — háziasszony is. Továbbá, hogy ez többé stb.

Az eredményről, bár értesültünk, ez alkalommal nem közlünk adatokat, csak majd akkor, ha a bonyolult ügy teljes tisztázást nyer.

Annyit azonban már is közölhetünk saját tapasztalatainkból, hogy az utóbbi időben majd minden kinevezés valóságos játékkal történt a városházán. Egyik napon kineveztek egy állásra valakit s a másik napon visszavonták.

Hir szerint az újabb kinevezettek közül egyik-másikat felfüggesztik az állásuktól.

Erzsébet leányárvaház gyászünnepélye.

Nagyvárad, nov. 18.

A megható gyász minden őszinte jelei közt ment végbe az Erzsébet leányárvaház gyászünnepélye, elhunyt védnöke felejthetlen emlékü Erzsébet királynénk emlékére.

Az Erzsébet királyné ágyalapnak létesítésére tegnap érkezett meg a királyi engedély, melyet dr. *Beöthy* László főispán a következőleg tudatott özv. br. *Gerliczy* Félixné elnöknel:

Biharvármegye és Nagyvárad város főispánja.

855—1899. sz.

Méltóságos báró *Gerliczy* Félixné, sz. Kornis Lujza grófnő, az I. osztályu Erzsébet-rend tulajdonosa, csillagkeresztes hölgy stb., a »Biharvármegyei és Nagyvárad Nőegylet« Elnökjének.

Helyben.

Méltóságos Grófnő!

Belügyminiszter ur folyó évi november hó 15-én 5490. elnöki sz. alatt hozzám intézett leiratában arról értesített, miként Ő császári és Apostoli Királyi Felsége kabineti irodájának folyó évi november hó 10-én 573. corr. szám alatt kelt közleménye szerint Méltóságodnak a »Biharvármegyei és Nagyvárad Nőegylet« nevében felterjesztett Felségfolyamodványára legkegyelmesebben megengedni méltóztatott, hogy a vezetése alatt álló egylet »Erzsébet« leányárvaházában közadakozásból létesített és rendeltetésének folyó hó 19-én ünnepélyesen átadandó ágy-

alapítvány Ő Felsége boldog emlékü Erzsébet királyné legmagasabb nevével neveztesse el.

Erről van szerencsém Méltóságodat a Felségfolyamodvány 1/2. alatti csatolása mellett szives tudomás végett ezennel értesíteni.

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Nagyvárad, 1899. november hó 17.

Beöthy László,
főispán.

Az ünnepély gyászmisével vette kezdetét 10 órakor a Barátok templomában, melynek bejárta ez alkalomra gyászdrapériával volt bevonva, a templomhajójában pedig monumentális katalak volt fölállítva babérlombok és gyertyák között, előtte pedig bársony emelvényen királyi korona díszlett. A templomot zsufozásig megtöltötte a nagyváradai intelligencia színe java. Az első padsorokat a nőegylet választmányi tagjai foglalták el élükön özv. br. *Gerliczy* Félixné elnöknel. Ott voltak *Beöthy* László főispán, *Lovetto* Károly altábornagy, ezredparancsnok, *Latscher* tábornok, *Lőrinczy* ezredes, ezredparancsnok, *Bulyovszky* József dr. polgármester, br. *Stipsics*, *Aulich* ezredesek; Major őrnagy, *Szunyogh* Péter alispán, *Schöpflin* Ágoston, *Kovács*, *Popovics* alezredesek, *Papp* Miklós, gróf *Csáki*, *Fanta* Géza huszárhadnagyok, továbbá: *Papp* János, *Ragány* János, *Darvassy* Lajos, *Dús* László, dr. *Nagy* Ernő, *Pekánovits* Imre főmérnök, dr. *Márkus* László, *Makucz* Ernő, dr. *Gyémánt* Jenő, *Baranyi* András, *Keszthelyi* Zoltán, *Stark* Gyula, *Szűts* István, az Erzsébet leányárvaház, az olasz-i r. kath. iskola stb. stb.

Hölgyek és urak feketében, tiszték díszegyenruhában.

A gyászszertartást *Dencs* János cz. kanonok olasz-i plébános végezte nagy segédlettel.

Az Erzsébet leányárvaházban.

A gyászszertartás után a közönség az Erzsébet leányárvaházba gyülekezett össze a gondnoki szobában s a nagyteremben, melynek falán egy márványtábla őrzi a legutóbbi királyi látogatás emlékét.

E barátságos szép fehérre meszelt falu te-

remben várta a közönség az ünnepély megkezdését. Ott voltak a nőegylet választmányi tagjai közül özv. *Grunwald* Henrikné alelnök, dr. *Baróthy* Józsefné, dr. *Bulyovszky* Józsefné, *Busch* Dávidné, *Böszörményi* Gézné, *Dús* Lászlóné, *Frankó* Endréné, *Géczy* Lajosné, *Géczy* Irén, *Imre* Jánosné, *Janky* Antalné, *Janky* Józsefné, *Kiss* Elekné, dr. *Kornstein* Lajosné, *Mezey* Vilma, dr. *Molnár* Imréné, *Nyiry* Lajosné, *Podmaniczky* Emmi bárónő, dr. *Potássy* Jánosné, *Schöpflin* Ágostonné, *Szentlélek* Kálmánné, *Szunyogh* Lorándné, *Vértessy* Arnoldné, *Weiszlovits* Adolfné, *Voszka* Ferenczné stb. stb.

Mint vendégek megjelentek a honvéd gy. ezred részéről *Lőrinczy* alezredes, *Popovics* őrnagy, a Vilmos huszárezred részéről *Csáky* gróf és *Fanta* Géza hadnagyok. Ott voltak továbbá dr. *Bulyovszky* József polgármester, *Dencs* János kanonok, dr. *Vucskics* Gyula úvárosi plébános, *Dús* László, *Böszörményi* Géza, *Stark* Gyula stb. stb.

11 órakor lépett a terembe özv. br. *Gerliczy* Félixné sz. *Korniss* Lujza grófnő egyszerű fekete ruhában, a csillagkereszt és Erzsébet-rendekkel díszítve s megnyitottuk nyilvánította az ünnepélyt.

A kis árvák tiszta, egyszerű csikos ruhában, fehér kötővel álltak körben s áhitattal hallgatták a nagy királynéről szóló emlékezőseket.

Böszörményi Géza, a nőegylet titkára a következő lendületes ünnepi beszédet tartotta:

Méltóságos grófnő!

Mélyen tisztelt vendégek!

Örömmünnepet ült hazánk a múltban Erzsébet napján, boldog emlékezetű felséges királynénk névünnepe, mert benne tiszteltük népünk anyját, védangyalát, kinek neve eltörülhetetlenül egybeforrt nemzetünk történelmével, kinek mélyen érző szíve értünk vert, értünk dobogott. Orvendett az örvendezőkkel s a részvét könyeit hullatta, ha minket fájdalom, csapás ért.

De egyletünknek kétszeres oka volt mindenkor megünnepelni felejthetlen királynénk névünnepe, mert hiszen ő volt árvaházunk legmagasabb védnöknője, az ő nevével viseli az. A szeretet és hála érzetével gondoltunk rá mindenkor e napon s kértük rá az ég áldását.

14 hó telt el azóta, hogy orgyilkos kéz kioltó a mi jóságos királynénk életét, mély szomorúságba, mély gyászba borítva az egész országot. Megsíratta őt hazánk minden fia és leánya, úgy a szegény mint a gazdag; mert hiszen édes anyánk volt ő, ki minket csak szeretni tudott, ki a gyűlöletet nem ismerte.

De vigasztal a remény, a hit, hogy tiszta lelke felszállt az ég honába s onnan örökösök felettünk, népe fölött. Emlékezte ezért örökre fog élni népünk szívében s nevével mindig áldva fogja említeni a magyar.

Hogy ünnepélyünk méltó legyen dicsőült királynénk emlékezetéhez, egyletünk az ő nevére bődakozásból ágyalapot létesített, melyet királyunk ő felsége legkegyelmesebb jóváhagyása folytán a mai napon tölt be egy árva leánnyal s ad át rendeltetésének.

Legyen ezen ágyalap a szeretet és kegyetes megemlékezés szerény koszorúja, melyet neki, árvaházunk védszellemeinek nyújtunk, ki oly hű pártfogója volt egykoron árvaházunknak. De emlékeztesse ezen ágyalapítvány örök időre is árvánkat arra, ki volt a mi jóságos nagy királynénk, hogy imádkozzanak érte az ég urához, hogy kérje le áldását egyletünkre, árvaházunkra, hogy legyen képes a jövőben is még fokozottabb mérvben hiven betölteni hivatását a felebaráti szeretet nagy munkájában.

De nemcsak az Erzsébet királyné ágyalapot létesíti egyletünk ez emlékünnepe, hanem alkalmat vesz magának arra is, hogy segélyforrásai növekedtével árváinak szá-

Ha bölcselmi fejtegetések lennének, mi is kihámozni a sajtóságot beszédből azon értelmezést, hogy a háziasszonyok rendszerint aprenhív fogják fel, ha álmaikban holmi tánczot ropó párok háborgatják őket; avagy hogy főleg azért, mert nem örömet nézik, ha — másokat forgatnak.

Am mi, jámbor krónikások vagyunk és csak azon tényt említjük fel, hogy mondott dörgő filippika főként egy ifju csörgőkigyósnak szólt, egynek, ki tegnap már fél 9 órakor eljött haza, egynek, a ki többszörös apaságával kapcsolatos ártatlansága és feltűnően vas-tag karikagyűrűje tudatában kínos megdöbbenéssel pirulással süté le tekintetét. Holott tözsomszédja — kit e sorok írója tükörről ismer — diskrét mosolyt hallatott.

Elég annyiból annyi, hogy másnap hajnalban óriás apparátussal indultak útnak a hadak, hogy korszakalkotó csatát vívjának Tass-nál.

Es míg a közeli Dunáról az ágyuzó monitorok bömbölése hallatszék, addig a menetelő hadak tisztjei csodás egyértelműséggel csoportosultak a doktor bácsik körül és teljesen megjuhászodott hangon, a harcias büszkeség legkisebb látszata nélkül holmi gyomorerosító-kért tettek mohó lépéseket. Ez volt hát a nap, a doktor bácsik jour-fix-e.

Rettenetes volt az ut Tassig. Teljes támadó alakzatban hömpölygött a hadak tengere a jámbor falu felé, hogy ellenségestől és mindenestől elsöpörje azt a föld színéről. Minthogy azonban remek taktikával keresztül vitt hadi mozgódásaikat jelentékenyen hátráltatta azon körülmény, hogy Tasson innét egy száz ezred

vala, tulnan azonban egész hadosztály s miután ilyen ellenfelek között legalább is kétséges kimenetelű a döntő roham, szuronnyal és gyorstűzzel, az innét valók megelégték azt, hogy résztükről Dodo főhadnagy szigoruan felkutatta — 4 száz hadfival — a Tasson tul terjengő kukoriczások, a doktor bácsik komendánsa pedig felíté segélyhelyét és zászlót bontott, — ismételjük, beérte mindezzel és azzal, hogy színről színre láthatta jelenlegi trónörökösünket.

Ezzel azután visszavonult a rombolva támadó hadosztály elől, Tasson át. Ekkor sült ki, hogy immár a mieink is megérkeztek, már mint a hiányzó egynemely ezredek, továbbá, hogy a tábori táviró drótjai ott pompáznak már az országot mentén az akácágakon, — de hogy Tasson nem ebédelt a hadak közül senki, csakis az ellenség, az bizonyos.

Aminthogy úgy is fordult, hogy — Kun-Szt.-Miklóson vala a korszakalkotó csata után az ebéd, — esti fél kilenczkor.

Higgyék el, Kun-Szt.-Miklós szép város, sőt tava, a hadak tiszteletére éppen akkor ki is vala száradva, de egyuttal a hadak nem ejtettek dicsőítő szót, — a város szépségei irányában. Pedig a kávék sók vödör számra főzött fekete kávéval és több száz pakli kártyával várták a babért aratott és kukoriczát kutatott hadakat.

Éjjel eső volt, az apró marha pedig szárnyra kelt, tollasa úgy, mint a tollatlana.

Immáron Bugyi következik és a legfőbb elismerés.

mát még 4-el is szaporítsa s az eddigi 26 létszámot 30-ra emelje. Legyen érte hála és elismerés királyunk ő F.-nek, ki tetemes adományával lehetővé tette árvaházunk eme fejlesztését, mondunk hálás köszönetet, azon nemes szívű hölgyeknek, egyletünk tagjainak s azon emberbarátoknak, kik jótékonyágukkal lehetővé tették azt, hogy egyletünk most már több árvát is képesen az elzüléstől és végső nyomortól megmenteni. Minden könyesebb, mit az irgalmasság testi és lelki cselekedetével lehetővé igyekszünk, ragyogó gyémántként fog egykoron csillogni az üdvözültek homlokán, mert meg vagyunk irva az, boldogok azok, kik ételt adnak az éhezőknek, italt a szomjuhozóknak, kik vigasztalják a szomorúakat, mert ők a menyek országa.

Ezután *Berencsik* Mária, a kis árvák egyike állt ki a közepre s tiszta, érthető hangon mondta el a következő kis beszédet:

Méltóságos grófné!

Nagyérdemű egyleti tagok és mélyen tisztelt Vendégeink!

Az egész ország fájó szívvel ünnepel holnap, mert felséges Asszonyunk, Erzsébet királynő névnapján ismét megújulnak a sebek, miket halála ütött a magyar szíveken. Nekünk, az Erzsébet árvaház növendékeinek kettős veszteségünk van, mert benne újra anyát veszítettünk, kinek áldott emléke soha ki nem hal szívünkéből. Ugy látszik, elvesztettük őt, de szelleme itt öröklik fölöttünk és mint életében tette, felkeresi, oltalmába veszi a szegényeket és elhagyottakat. Igen az ő emléke ösztönzi a nemes lelkű hölgyeket, hogy az árvákat felkarolják, ezen áldott nevet viseli intézetünk, hogy megemlékezzünk a legmagasabb magyar nőről, kiről a költő is így énekelt: A legelső magyar nő a királyné! Nem több, a nemzet védő anyaga és az elhagyottak és szenvedők vigasztaló édes anyja volt.

Ő méltósága, a mi nagy lelkű grófnőnk és jótétünk; jóságos szívére hallgatva fáradhatatlan munkássággal állított emléket szeretett királynőnknek, nem kőből, sem márványból, ő mert az nagyon hideg és kemény, hanem az irgalmas szeretet aranyából, mely nincs kitéve az idő vasfogának, oly anyag ez, mely ott fog egykor ragyogni az égben is és dicsőíteni fogja azt, ki emelte és kinek emlékét megörökítette. Igen, a jótétemények nem halandók kísérik lépteiket, azoknak, kik a nyomort enyhítik és a fájdalom könyeit le-
törlik.

Ma is 4 árva részesül a szerencsében, hogy az Erzsébet alapítványra ezen intézet növendékei közé felvétettek, az elvesztett anyjuk helyét anyát nyernek, ki jólétük, nevelésük, jövőjük, szóval boldogságuk megalapításáról anyai szeretettel gondoskodik.

Első sorban forró köszönetet mondunk ő méltóságának, ki fáradhatlan szeretettel gyűjti a jótékony szívek filléreit és gyarapítván az árvák alapját, több és több elhagyottat vesz anyai, védő szárnyalá. Az irgalmas szív jutalmazta meg jóságáért, mi csak imáinkkal igyekszünk kieszeni, hogy áldja meg az Isten egészséggel, megelégedéssel és nyújtsa jótéteményekben gazdag életét az emberi kor legvégső határáig.

A jó Isten adja bőséges jutalmát az egylet nemes szívű hölgyeinek is, kik érdekünkben annyit tesznek és fáradsz. Kérjük tartsák meg irántunk való szeretetüket tovább is. A ki a pohár vizet sem hagyja jutalmazatlanul, mennyivel inkább bőkezű lesz azok irányában, kik kedvenceit, a gyermekeket karolják fel.

Végül köszönjük kedves vendégeink kegyes érdeklődését, melylyel irántunk viseltettek. Az árvák Atyja legyen jóságuk megjutalmazója.

Most pedig kis társak, ezen intézet árva gyermekei, összetett kézzel kérjük a jó Istent, áldja meg jótétünket — és vesse mindnyájunk szívébe, páratlan királynőnk emlékét, kinek áldott legyen emléke.

A grófnő könyek közt köszönte meg a kis árva egyszerű szívből jövő szavait.

— Legyetek ragaszkodással — kedves gyermekeim — a nagy királyné emlékéhez, kinek jóságát emberi szó nem képes leírni. Legyetek vallásos, jó gyermekek, hogy örömem teljék bennetek.

Egy szem sem maradt szárazon e meghatározó jelenetnél, a mint a grófnő gyászba öltözött

alakja körül járt a kis árvák közt s megsimogatta őket.

Bulyovszky József dr. polgármester üdvözölte még a grófnőt. — Engedje meg méltóságos grófnő, — ugymond — hogy egyszerű szavakkal megköszönjem azt a nagy jótékonyágát, amelylyel városunkat boldogítani méltóztatik. Ha hosszabb időt szentelhetnék üdvözlő felszólalásomnak, úgy bővebben méltathatnám nagy jótékonyágát, melyet ismer nemcsak a város közönsége, hanem az egész ország is.

— Igaz! Ugy van!

Működjük továbbra is e város és megye szegényei javára, a mint azt jó szíve s felebaráti szeretete sugalja.

Özv. br. *Gerliczy* Félixné:

Kedves Polgármester Ur!

Üdvözli szavait megköszönöm, de ezt azok a nőegyleti tagok érdemlik meg kiválsón, akik körülöttem lankadatlan munkálkodással működnek. Utolsó lehellemig működni fogok a szegény gyermekek érdekében. Köszönöm a megjelent vendégeknek, hogy ezen szerény ünnepélyünkre elfáradtak. Kérem tartsák meg e szerény intézetet ezutánra is szíves jóindulatukban.

A vendégek ezután átmentek az intézet nagy hálótermébe, hol ünnepélyesen egy kis ágy fölé felfüggesztettek egy táblát, melyen aranybetűkkel áll a következő felirat:

Özv. br. *Gerliczy* Félixné elnöknő felolvasta az alapító levelet s egy kis rövid haju szöszke árvát, *Rácz* Vilma bírodalmába vezette, hol már nem fog fájni, éhezni, nyomorogni. A jelenlevők arcáról egyszerre hangzott el a szó:

— A királyné árvája!

A királyné árvája pedig csak ámult, bámult. Szöszke fejét jobbra balra forgatta. Ekkora boldogságot talán még sosem érzett, csak mikor angyalokról álmodott.

Az intézet megtekintése.

A vendégek ezután a nőegylet tagjainak előzőkeny kalauzolásával mellett megtekintették az intézetet.

Az egész intézet mintaszerű gyermektelep, a mellette levő kert a gyermekeknek nyáron át kitűnő üdülőhely.

Helyiségeiben rendkívüli rend és tisztaság van. A nagy hálóteremben két sorjában vannak a kis vaságyak, kék csikos terítővel leterítve. Két ágy előtt egy-egy kis szekrény áll rajta tükör, a fiókjában minden a legnagyobb rendben és tisztaságban. A hófehér falakra feszületek, szentképek vannak aggatva.

Hasonló rendben és tisztaságban vannak az intézet többi helyiségei is: az ebédlő terem, zöld asztallal, alacsony lózákkal, fürdőszoba, raktárhelyiség sárgafestett szekrényekkel, melyekben a legnagyobb rendben vannak elhelyezve a ruhácskák.

A termekben, a folyosón barátságos melegség van, virágok az ablakokban. Szóval a

gyermekkedély épülésére itt minden kellék meg van.

— Igazán itt érdemes árvának lenni — jegyezte meg a vendégek egyike, mire valaki ilyen megjegyzést tett:

— Ezen a helyen nincs árva, mert itt semmi sem hiányzik a gyermekektől, még az anyai szív sem!

A vendégek a legjobb benyomással távoztak az intézet falai közül.

Gyászünnepélyek mindenütt.

A királyné emlékünnepélye a nagyváradi újvárosi r. kath. fiúiskolában tegnap, f. hó 18-án folyt le. Az ünnepély sorrendje a következő volt.

1. Megnyitó beszéd. Tartotta dr. *Vucskics* Gyula igazgató.
2. Szózat. Énekelt a tanuló ifjuság.
3. Ugyanazt elszavalta *Barabás* Béla IV. oszt. tanuló.
4. Sirassatok a királynét! Szavalta *Réz* István IV. oszt. tanuló.
5. A királynéről. Irta és felolvasta *Ember* György. A poétikusan szép beszéd igen mély benyomást tett a hallgatóságra.
6. A hazáról. Petőfitől. Szavalta *Galló* Lajos IV. oszt. tanuló.
7. A lyukas köpenyeg. Pósa Lajostól. Szavalta *Ackermann* Ferencz IV. oszt. tanuló.
8. Hymnus. Énekelt az ifjuság.

Az ünnepélyt ima zárta és előzte meg. A megnyitó beszédet az iskola igazgatója egybe kapcsolta magyarországi szent Erzsébet emlékével. Elmondta, hogy régen a magyarság kegyelettel ünnepelte a királyné emlékét, a ki lemondott fényről, pompáról és rangról és zárdaiba vonult s csupán Istennek kívánt és akart élni. Ma már kettős ünnep fűződik e naphoz. Erzsébet királyasszonyunk szomorú emléke örökké megmarad a magyarság szívében. Egy istentelen ember, kinek szívéből a szeretet, lelkéből a hit elenyészett, ölte meg a királynét. Figyelmeztette a gyermekeket, hogy kövessék a jó emberek példáját s kerüljék a bűnt.

Ez után a templomba vonult a tanuló ifjuság, a hol a nagy misét dr. *Vucskics* Gyula igazgató tartotta. A mise alatt *Kalmár* Illés orgonálása mellett a képezdei ifjuság szép alkalmi darabokat énekelt.

*

D. e. 10 órakor szép ünnepély folyt le a róm. kath. tanítóképző termében. Az ünnepélyt az ifjusági énekhar nyitotta meg. Ezután *Nogely* István cz. kanonok igazgató szép szavakban emlékezett a boldog emlékü királynéről. Az emlékbeszéd után *Kovács* Lajos III éves növendék Vékony Antalnak »Erzsébet királyné halálára« cz. költeményt szavalta el nagy hatással. *Kriezer* János II. éves növendék Dús Lászlónak »Az új csillag« cz. legendáját. Szavalta el mély érzéssel. A szavatok bevégztével az ifjusági énekhar egy alkalmi énekkel zárta be az ünnepélyt.

*

A nagyváradi községi polgári leányiskola folyó hó 20-án délelőtt 11 órakor az iskola helyiségében gyászünnepet rendez megdicsőült Erzsébet Királyné emlékére.

Műsor a következő:

1. »Hymnus« énekl az iskolai dalkör.
2. »Emlékbeszéd« tartja az igazgató.
3. »A királyné és a virágok«. Irta: Sas Fde. Szavalja: *Handel* Irma 2. oszt. tanuló.
4. »Erzsébet királyné« Beleznay Antaltól, énekl a dalkör.
5. »Magyarország Nemtője«. Irta: Rechtené, felolvassa *Guttman* Irma, a női keresk. tanfolyam hallgatója.
6. »Egy köny« Beleznay Antaltól, énekl a dalkör.
7. »Erzsébet királyné halálára« Karádi Győző költeménye, melodráma zongorakísérettel. Irta: Vavrincez Mór. Szavalja *Papp* Margit 4. oszt. tan., zongorán kíséri Beleznay Antal tanár.
8. »Szózat« énekl a dalkör.

*

A nagyvárad felső kereskedelmi iskola tanári kara és ifjusága dicsőült Erzsébet királyné emlékére folyó évi november hó 19-én délelőtt 11 órakor a *Kereskedelmi Csarnok disztermében* gyászünnepélyt rendez, melyre a szülőket és az iskolatgy barátait tisztelettel meghívja a tanári kar és a tanuló ifjuság.

Az ünnepély sorrendje:

1. Erzsébet királyné. Bartha Miklós után. Szavalja: *Alnöder* László felső osztálybeli tanuló.
2. Emlébeszéd. Tartja: dr. *Kovács S.* János igazgató.
3. A király álma. Irtá: Lampérth Géza. Szavalja: *Klein* Manó alsó osztálybeli tanuló.
4. Szarka csörög a budai váron. Irtá: Mikszáth Kálmán. Felolvassa *Lázár* Aladár felső osztálybeli tanuló.
5. Gyászinduló. Előadja az ifjusági zenekar.

A nagyvárad-váraljai községi elemi fiúiskolában 1899. évi november hónap 20-án Erzsébet-gyászünnepély tartatik a következő műsorral:

1. Hymnus. Köleseytől.
2. Megnyitó és ünnepi beszéd. Istvánffy Józseftől.
3. Az új csillag. Legenda Dús Lászlótól. Szavalja egy VI. oszt. tan.
4. Búgnak a harangok. Ének Belezna Antaltól.
5. Mese a királynéről. Fehér Dezsőtől. Szavalja egy IV. oszt. tan.
6. Szózat. Vörösmartytól.

Erzsébet királyné emlékére a *Feczeszlósi róm. kath. plébánia templomban* hétfőn, azaz 20-ikán délelőtt ünnepélyes gyászistentiszteletet tartanak, melyen a község szelidlektü pásztorán kívül a községi elöljáróság s a község polgársága emel fohászt királynőnk lelki üdvéért. Jelen lesznek az iskolás gyermekek is. Az istentisztelet befejezte után a róm. kath. iskola tantermébe vonulnak, hol az igazgató a megnyitó beszédet, a tanító pedig az emlékeszédet tartják. A gyászünnepély a *Hymnus* éneklésével nyer befejezést.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch park) nyitva minden vásár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél-1-ig és d. u. 3-5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

Nov. 22. Sajtópör.
Nov. 25. Estély a tanítókorben.
Decz. 6. Esküdtészki tárgyalás.

* **Személyi hírek.** Ifj. *Rimler* Károly r. főkapitány és dr. *Baróthy* Ákos v. főorvos Budapestre utaztak, hogy résztvegyenek a mentőegyesületek létesítése tárgyában a belügyminiszter által összehívott tanácskozáson.

* **A főispán hivatalvizsgálata.** Dr. *Beöthy* László főispán ma, vasárnap Érmihályfalvára utazik, a főszolgabírói hivatal megvizsgálása végett.

* **Névnapi diszbed.** *Széchenyi* Jenő kanonok tegnap ülte névnapját. Ez alkalomból nagy diszbedet adott, amelyen városunk előkelőségei közül résztvettek: *Beöthy* László főispán, *Szunyogh* Péter alispán, *Rádl* Ödön, *Papp* János m. főjegyző, *Széchenyi* József orsz. képviselő, *Tassy* Pál kir. törvényszéki elnök, gróf *Bréda* Viktor huszár kapitány, dr. *Márkus* László ügyvéd, *Miskolc* Barna kir. közjegyző, *Imrik* Péter kir. táblabíró, dr. *Miskolc* Ferencz főszolgabíró, báró *Stipsics* József tüzérezredes, dr. *Hoványi* Géza takarékpénztári igazgató, *Lopusny* József intézeti alkormányzó. Szellemes pohárközzöntőkkel ünnepelték a vendégszerető házigazdát. A diszbed-

den jelen voltak estig kedélyesen töltötték az időt.

* **A városi színház világítása.** A városi színház világítása kérdésében felmerült az a terv, hogy a város ne állítson villanyfejlesztő telepet, a melynek berendezése 60000 frtba kerülne, hanem a létesítendő villamos vasut telepe szolgáltatná a színház részére a szükséges villamos áramot. Ennek kivihetlenségét már akkor hangsúlyozták, most meg a legilletékesebb fórum: a Simiens és Halske cég intézett beadványt a városhoz. A cég szerint egyáltalán ki nem vihető a színház világító berendezésének összekapcsolása a villamos vasutal, mert a villamos vasut villam-áramának feszültsége rendkívül nagy s a színház világító berendezésének accumulatorai abból meg nem tölthetők. Azonkívül a villamos vasut árama megszakításokkal fog működni, ami zavarólag hatna a világításra, sőt azt teljesen lehetlenné tenné. Felemliti még a Simens-cég, hogy minden mástól eltekintve, drágább is lenne a villamos vasut által szolgáltatott világítás, mert a míg a város berendezésével naponkint 14 frtba kerülne a villamos világítás, a villam vasut által adott villamfolyam 47 frt 87 krba jönne.

* **Kinevezések.** *Beöthy* László főispán *Szakács* Károlyt 3 óra ideiglenes járásirnokká nevezte ki a m.-csékei főszolgabíróshoz; a derecskei járásra pedig *Kőrösi* József petneházi segédjegyzőt nevezte ki.

* **Diszlet-kiállítás a kereskedelmi iskolában.** Még csak ma látható a *kereskedelmi iskolában* a Molnár, Trill és Burghardt-cég érdekes diszlet-kiállítása. A kiállítást tegnap igen sokan látogatták. Legérdekesebb darabja a kiállításnak a diszletfüggöny vázlata, melyet a cég a városi színház számára tervezett. A vázlaton érdekes helyi motívumok vannak: Nagyvárad czimere, látképe, Szigligeti alakja, népszínmű alakjai stb. A kiállítást tegnap megtekintette dr. *Beöthy* László főispán és dr. *Bulyovszky* József polgármester is.

* **A nagyvárad-i tisztviselők fogyasztási szövetkezete** ma d. e. 10 órakor a vármegyeház nagytermében közgyűlést tart.

* **Panasz a rendőrség ellen.** Vettük a következő levelet: Tekintetes Szerkesztő ur! Tisztelettel kérem az alábbi eset szíves közlését. Van a kolozsvári utcán, a róm. kath. templomnál jóval felül — vagy 3-4 koresma, melynek közelében a csavargók állandóan kellemes tanyára lelnek. Ezelőtt pár héttel történt, hogy nevezett koresmák környéken egy csavargó egy falusi embertől ellopott öt forintot s ráadásul az ucnán járó kelők megbotránkozására, — fojtogatni kezdte. Rendőr sehol sem volt látható. Egyik köztiszteletben álló, — Nagyvárad tanügyét 27 év óta szolgáló — községi tanító tanuja levén az esetnek, telefonon kért a rendőrállomásról segítséget, de az nem érkezett. Nemsokára épen arra járt egy rendőr, a kit nevezett községi tanító felszólított hogy csináljon rendet, ha rendőr. Ez azt felelte, hogy semmi köze hozzá! Erre a tanító megfeddette a rendőrt (de szemtanuk bizonyossága szerint: meg nem sértette), mire az fenyegetőzni kezdett, hogy megtanítja ő a tanítót. És tényleg szerzett is magának elégtételt. Bepanaszolta a tanítót a rendőrségnél, a ki saját gyermekét védelmébe is vette s a tanítót három forint pénzbírságra ítélte. Ez még nem minden. A panaszos rendőr bent a hivatalos helyiségben, a hivatalos ténykedés alkalmával durva, sértő szavakkal illette a tanítót, a nélkül, hogy rendre utasított volna. Ez enyhén szólva, — legalább is sajátságos! Birálja el

az esetet a közönség, a ki a rendőrt a rend fenntartásáért tartja fenn keserves filléreiből Nagyvárad, 1899 nov. 17. Kiváló tisztelettel: Egy váraljai polgár.

* **Pénzhamisítóból — gyeplőtolvaj.** Ismert pénzhamisító volt pár évvel ezelőtt *Altmann* bodonosi születésű ember, a kit több ízben kaptak pénzhamisításon s ilyen bűnök miatt több mint tíz esztendő a fegyházban is töltött. Hanem multak az idők, a »seft« rosszul ment, *Altmann* folyton zaklatták, úgy, hogy végre is kénytelen volt felhagyni a pénzhamisítással. Becsületes munkát nem tanult s így másféle kereset után nézett. Tegnap a dél-előtti órákban egy *Szabó* Lajos nevű falusi ember megállott szekerevel a Kurländer-ház előtt s bement a házba, hol dolga volt s míg bent járt a házban a lovokról ellopták a gyeplőt. A tolvaj nem volt más, mint *Altmann*, a kit elfogtak s bevitték a rendőrségre. A rendőrkapitány előtt, a ki megkérdezte tőle, hogy hogy vetemedett a lopásra, ezzel védekezett:

— Nem lehet már kérem megélni a pénzhamisításból s ezért vetemedtem a lopásra.

Altmann átadják az ügyésznek.

* **Járványos betegségek Biharvármegyében.** A járványos betegségek Biharvármegye területén, daczára a nedves, hideg időnek, november hó első felében aránylag csekély számban s enyhe lefolyással léptek fel. November 1-től 15-ig a vármegye területén előfordult: roncóló toroklob 14 esetben, meghalt 4; — hőkhurut 47 esetben, 1 halálzással; — hasihagymáz 29 esetben, 3 halállal; — kanyaró 83 esetben, 2 halálzással és a vörheny 97 esetben, 10 halállal fordult elő.

* **A hétről.** A kvótatárgyalások alatt ugyan csak sokat lakmároztak a bizottsági tag urak. Mentől jobban *megtelik* az ő gyomruk, annál *üresebb* lesz az ország zsebe.

A *közvélemény* pálcát tört a komáromi vádlottak fölött. Helyesen. Hiszen ők is elég pálcát törtek áldozataikon.

A mócsai emberkinzók nem félhetnek, hogy nem kapnak kenyeret. Ha kiállják büntetésüket, beválasztják őket — mint híres verekedőket az osztrák parlamentbe.

A világnak nov. 13-án nem volt vége. De hamarabb vége lesz a világnak, mint a kvótabizottság tárgyalásainak.

A mócsai emberkinzók szentül hisznek a világ végében. Nekik ütött az *ítélet* napja.

Az angolok ahol csak megtalálják a Krüger képét, elégetik. Így akarnak kifejezést adni *lángoló* gyűlöletüknek.

Kakas Márton.

* **Névmagyarosítás.** Kohn Dávid berettyóújfalui lakos vezetéknevét »Kovács«-ra változtatta.

* **Szólóltvány tolvaj.** *Papp* Lajos szőlőjéből néhány nappal ezelőtt elloptak 1000 szólóltványt. A csendőrség tegnap elfogta a tettest *Szöke* Károly h.-k.-pályii lakos személyében, kinél a vesszőket meg is találták. *Szöke* ellen megindították az eljárást.

* **Az örökös kabát.** Nagyszében tudós és jámbor szuperintendenséről multságos esetet beszél a fáma. A kiváló képzettségű férfit amennyire kimagasló lelki, szóval belső adományokban, szintoly puritán külső megjelenésében. Mindennél ékebben bizonyít ezen állítás mellett azon tény, hogy az érdemes férfiú immár 30 éve jár egy és ugyanazon nagykabátban. A tenger hosszú idő alatt ugy megszokta azután e ruhadarabot, hogy teljesen egygyé forrt vele. Mindez szép; ám semmiképpen nem találkozik

a superintendeus felesége megelégedésével. A méltóságos asszony nem tudott megbékélni azon gondolattal, hogy valaki — superintendens léte — ilyen, minden külső dísz és mutatóság híján szűkölködő kabátban járhat. Elő is vette összes érveit, hogy a feledés lomtárába diszputálhassa az érdemekben igazán megöszült és kopaszodott kabátot. Azonban minden érvelés süket fülekre talált az agg férfinál, lévén a szokás második természete mindannyiunknak. Hanem: asszony akarja, hát meglesz! Történt a napokban, hogy a palotába felhívódott egy vontatva üvöltő, illetve üvöltve kereskedő polgártárs, a kinek is eladatott az ereklyeképpen pompázó kabátsilány egy korona ellenében. Ellenben a fogásra vadonuj klepetus került. A nagy tudományú és puritán férfiú így azután — tudtán kívül — új kabátban keltett jóleső fel-tűnést. De nem sokáig. Határozottan érzé, hogy valaminek híjával van. És csakhamar megdöb-benve reájött, hogy tulajdonképpen a — ká-bátja hiányzik, a jó öreg 30-as ruha. Nosza keresni kezdi, város szerte. Meg is találta; egy ószeres lomtárában. Ki is váltotta iszonyu öröm és 4 frt 50 gomb révén és haza is czi-pelte. Ettől kezdve folyton ebben jár; holott a méltóságos asszony meghajolt az elpusztíthatatlan kabát előtt. Immár ereklyeként védik és óvják.

Finánczruhába öltözött szédelő.

Veszedelemes csalót keres a nagyváradi rendőrség, aki finánczruhába öltözve követte el bűnös cselekményeit. Idáig három ilyen esetről van tudomása a rendőrségnek, azonban valószínű, hogy még több panaszos fog jelentkezni. Az idáig feljelentett eset közül kettő kisebb jelentőségű, míg a harmadik, amely esetleg nagy mérvű lehetett volna, a csodálatos véletlen folytán meghiusult.

Az eset a következő. Tegnap a délelőtti órákban Boros József ékszerész üzletébe egy finánczkáplár ment be, a ki előadta, hogy őt a nagyságos ur, Papp Miklós pénzügyigazgató küldte s azzal átadott Borosnak egy levelet, a mely a következőképen hangzik:

Felkérem, amennyiben egy jó erős masszív aranyórát venni szándékozom és egy lánczot ha ilyen Önnek van, sziveskedjék az árak megjelölésével ezen fölviigazgató által pár darabot küldeni részemre, melyek közül egy órát s egy lánczot visszatartva, a többit az összeggel együtt visszaküldöm.

Tisztelettel

(ph) Papp Miklós s. k.,
kir. tanácsos, pénzügyigazgató.

Boros József megörült a megrendelésnek s kijelentette, hogy személyesen viszi el az órákat.

A fináncz eleinte szabadkozott, hivatkozott becsületességére s mintegy megsértődve kérte az órákat, Boros azonban kedveskedni akarván, összeszedte az összes óráit és azzal állított be a pénzügyigazgatóhoz, aki igen elsodálkozott, amikor Boros a közel másfélezer forint értékű órákat lerakta asztalára, s csodálkozása még nagyobb lett, amikor Boros kirakván az órákat, felkérte, hogy válassza ki a megfelelő órát.

Papp Miklós csak akkor értette meg, hogy miről van szó, amikor Boros előmutatta a levelet, amely természetesen hamisítvány volt.

A pénzügyigazgató erre kiküldötte az összes pénzügyöröket keresni a tettest s egyszerű-mind értesítette a dolgról a rendőrséget.

Mint a nyomozás megállapította, az ál-fináncz még két helyen járt tegnap.

A Kolozsvári-utcán a Rólich-féle koreszmában, hol megreggelizett s Orosz Józsefné kereskedésében, hol megnézte az italmérési engedélyt s erre azt mondta, hogy az már nem

jó s azt magához véve két forintot kért, hogy egy újabbat állíthassanak ki.

Idáig még nem sikerült megállapítani, hogy ki volt az ál-fináncz, azonban a rendőrség már nyomon van s így valószínűleg már ma kézre kerül.

A transzváli háboru.

London, nov. 18. A Reuter-ügynökségnek jelentik Lourenco-Marquezból 16-iki kelettel: Egy tudósító a következőket jelenti a búrok Ladysmithi táborából: Az oranjei burok és az angolok keddi csatájában a búrok egy kis dombon állottak, mikor egy angol üteg fölvonult és egy óra hosszat lövöldözött rájuk gránátokkal. Erre a búroknak egy nagy ágyuja az angol üteg közé tüzelt, mire az angolok fedezetet kerestek. Egy gránát felrobbant a viaszszavonuló angolok között, de veszteségük nagysága ismeretlen. Éjféltájban a transzváli búrok összes ágyui, a melyek Ladysmith körül vannak föllállítva, egyszerre kezdtek tüzelni. A Bulvana hegyről több épületet lángokban láttak. Másnap az angol csapatok elhagyták a bombázott várost és megszállták a dombhátat, hogy meneküljenek a gránátoktól.

London, nov. 18. A Reuter-ügynökségnek jelentik Fokvárosból 15-iki kelettel: Methuen lord tegnap törzskarával az Orleanje folyóhoz érkezett.

Lourenco-Marquez, nov. 18. A Johannesburgi Standard and Diggers News jelenti 15-iki kelettel, hogy kedden 4000 búr elhagyta a Ladysmithtől északra lévő dombokat, hogy a Botha parancsnoksága alatt Estcourtnál álló csapatokhoz csatlakozzanak. E mozdulat czélja az volt, hogy föl tartóztassák Buller tábornokot, a ki állítólag Natalon át elő akar nyomulni a Ladysmithi ostromolt csapatok segítségére.

Egy pretóriai távirat szerint a Rose deob aranybánya üzemét állítólag haladéktalanul megnyitják a kormány felügyelete alatt.

A Pretóriában megjelenő Standard and Diggers News jelenti, hogy Mayer Lukács a lap egyik munkatársa előtt azt a meggyőződését fejezte ki, hogy az elandslaagte csata volt a búrok első és utolsó veresége ebben a háboruban.

Johannesburgban a külföldiek tartózkodási igazolványát egyszer hetenkint revideálják.

Fokváros, nov. 17. Az Orkana gőzös 1000 főnyi angol katonasággal és egy egészségügyi osztállyal ma ideérkezett. (M. T. I.)

IRODALOM.

Mezei virágok. Irtá Szokoly István. Egyszerű hang jellemzi az egyszerű történeteket, melyek mindegyikében van morális czélzat. Történetei ugyan nem mind falusiak, vagyis inkább általános mértékkel mérhetők, csak éppen a környezetet veszi a szerző a faluról; de csínével a mesterkéletlen érzések győzelmét akarja jellemezni. Következő tizennégy elbeszélést tartalmazza a kötet, melynek ára 2 korona: A pirostojás. — Halottak estéjén. — Már késő. — Nehéz órák. — Margit. — Egy darab kenyér. — A nagymama. — Megfogta az átok. — Boldog karácsonyest. — A két öreg. — Szeretlek. — A megtért. — Megbűnhődött. — Az anarchista. A tiszta jövedelmet a szerző, mint értesülünk, a kath. tanítók árvaházának ajánlja föl.

REGÉNY-CSARNOK.

Ötszázezer dollár jutalom.

Regény.

Irtá: Fernand-Hue.

5

Franziából fordította — Ó.

Miután sorsa biztosítva lőn, megházasodott. Elvett egy szegény amerikai leányt, kitől egy év múlva fia született, de neje csakhamar meghalt. Ez oly mély bánatba döntötte, hogy vigaszul munkához látott, de kissé tulságos buzgalommal, úgy, hogy veszélyesen megbetegedett. Mire felgyógyult, kiűtött a háboru a déli és északi államok között a rabszolgatartás előrlése miatt. Ekkor feltámadt szívében a vágy, hogy viszontlássa hazáját. Felszállt tehát az épen Európa felé tartó Roanoke nevű hajóra. hogy Párisba utazzék s ott fiát egy jó nevelő intézetben elhelyezze.

Elutazván, ügyeit felesége unokatestvérére M. Atkinsra bizta, ki igen intelligens fiatal ember volt s kiben teljesen megbízott, mivel az üzleti ügyekhez kitűnően értett.

Elérkezett az ebéd ideje, a vendégek lementek az étterembe, hol eleinte igen nagy csend uralkodott, mert az utasok még nem igen ismerték egymást, de meg sokan kezdték a tengeri betegség jeleit észleni magukon.

Az elkésett utas igen jó kedvű volt, pompás étvágygyal evett és versenyt ivott a kapitánnyal, ki nagy ivó hírében állott.

— Már sokat utaztam, szolt a kapitány egyik kérdésére s jó ismerőse vagyok a tengernek.

A utasok és a legénység 8 óra tájban aludni mentek s a fedélzeten csak az inspekciós hadnagy sétált fel-alá meg a kormányos igyekezett az álmat egy vig. nótával szemérről elüzni.

Tizenegy óra felé a hadnagy elfáradva a sétálásban leült egy padra, hol a hajó egyetlen himbálózása csakhamar álmra ringatta. A kormányos is abba hagyta a dudolást s pár perc múlva minden aludni látszott a hajón.

Egyszere az elkésett utas megjelent a fedélzeten. Cyorsan körültekintett, azután óvatosan az alvó matrózok egyik csoportjához közeledett s lehajolva néhány szót szolt hozzájuk. Erre a matrózok fölkeltek s követték az ismeretlent, ki most halkan az alvó tiszthez közeledett. Mikor odaért hirtelen két kézzel tarkon ragadta s mielőtt még magához térhetett volna, a matrózok segítségével összekötve betömtek a száját s őrizet alá helyezték.

— Irányisd a hajót délnek! Kiáltott az új parancsnok a kormányosnak, ki szó nélkül engedelmeskedett.

— Előre, a géphez! — vezényelte most és két matrózzal a gépész fülkéjéhez közeledett.

— Mit akar? — kérdé ez meglepve.

— Téged elfogni! — volt a válasz.

A gépész szó nélkül előrántotta revolverét s az ismeretlen utas mellének szegezte; de mielőtt lehetett volna, egy hatalmas ökölcsapás földre terítette.

— Kettővel végeztünk, szolt az ismeretlen most előre a kapitányhoz!

A két matróz kíséretében megállott a kapitány kabinja előtt. Kopogott s jelt adott az egyik matróznak.

— Ki az? — kérdé a felébredt kapitány.

— A hadnagy ur küldött, hogy jelentsem a kapitány urnak, miszerint a kormányfélről tűzjelt vett észre, valószínűleg üldöznek; felelé az előre betanított matróz.

— Megyek, süritsék a gőzt!

Nemsokára kilépett a kapitány, de azonnal megragadták, összekötötték és egy sarokba dobták.

Kapitány, ön foglyom! — szolt az ismeretlen. En I arr hadnagy vagyok a déliek tengerészetéből. Hajója hatalmamban van, hasztalan tehát minden ellentállás, mert nagyon sajnálnám, ha kénytelen lennék bilincsekbe verni, vagy éppen fejét vétetni!

(Folyt. köv.)

Igazságszolgáltatás.

A pörbe idézett atléták. Illusztris társaság gyűlt ma egybe Schmidt Albin büntető járásbíró tárgyaló szobájában. Az Atletikai-klub tizennégy tagja, kiket rágalmaszást, sőt kétszeres rágalmaszást idézett pörbe Áldássy Imre, most már csak jogszigorló, azelőtt maga is tagja e kiváló sportklubnak. Ez a pör is, mint annyi elődje, abból a heves konfliktusból eredt, melybe Áldássy a klub alelnökével Gerenday miniszteri titkárral, s ennek révén az egész klubbal elegyedett s a miből egyrészt az következett, hogy Áldássyt kizárták a klubból, másrészt pedig maga után von, a becsületsértési s rágalmaszási pörök egész sorozatát, melyekben Áldássy szerepelt fölperesként s melyek már egy esztendeje állandó repertóriumján vannak a büntető járásbírói tárgyalási rendek. Nos ma tizennégy urat idézett pörbe Áldássy, mint a kiknek részük van az ő kizárásában az Atletikai körből. Ebben a kizárásban látja az egyik sértő momentumot, míg a másikat abban, hogy azt mondják rája, hogy orvul inzultálta Gerendayt. Ime az illusztris vádlottak névsora: Pepperle Károly, bankhivatalnok, N. Portelek László miniszteri fogalmazó, dr. Procopius Béla miniszteri hivatalnok, dr. Krasznay Ferencz ügyvéd, Réthy Béla fővárosi hivatalnok, dr. Székely György ügyvéd, Tasnádi Endre bankhivatalnok, Ábray Zoltán bankhivatalnok, dr. Minich Jenő joggyakornok, Krepelka Béla orvosnövendék, Dobák Emil fővárosi ügyész, Iványi Gyula bankhivatalnok, Desseffy Arisztid, a képviselőházi házi titkára és dr. Dáni Vilmos ügyvéd. — Áldássy a többi közt a mai tárgyaláson azt a kérést terjesztette elő még pedig nagy jogi apparatussal, hogy tegye át a járásbírói az egész ügyet a büntető törvényszékhez elbírálás végett.

TANUGY.

A községi iskolaszék ülése. Vettük következő felhívást: Nagyvárad város községi iskolaszék tagjait, három tanítói állásnak választás utján való betöltése és a folyóügyek elintézése végett, f. hó 23-án d. u. 3 órakor, a városház tanácstermében tartandó választó s azt követő rendes havi gyűlésre tisztelettel meghívom! Nagyvárad 1899. november 18. Dr. Sipos Árpád iskolaszéki elnök.

Az iparosok hitelszövetkezete. Vettük a következő felhívást: Az ipartestületi hitelszövetkezet, mint az országos központi hitelszövetkezet fogja az iparosok hitelügyeit kielégítendő működését a közeljövőben megkezdeni, erre vonatkozólag az igazgatóság és felügyelő bizottság e hó 17-én megtartott ülésén a szükséges intézkedéseket megtette. Ennélfogva az ipartestület kötelekéhez tartozó iparos polgárokat a saját jól felfogott érdekekben ismételt felszólítom és kérem azt, hogy a szövetkezetbe lépni, annak részjegyeit tömegesen aláírni siessenek, mert ezen cselekedetükkel az iparos közjólétnek, tehát önmaguknak tesznek megmérhetetlen jótéteményt.

Vegyék iparos polgártársaim a szövetkezet eszméit olyannak, melyet a közéletből következtethetünk az összetartás foganatában: egy szál nyírvegyzöt egy kisdud gyermek is eltörhet, de száz ily vegegyzöt egy tömegben bármily erejű ember sem képes eltörni. Ez a mondat nem tőlem származik s nem új, de örök igazságon alapszik s az iparosok összetartására

rá illik. Ráillik pedig azért, mert az iparosok megélhetése és társadalmi viszonyainak ezerféle kivánalmi csak az összetartás által nyerhetnek sikeres megoldást.

Ezek elérése érdekében iparos társaimat újólágra kérem, hogy a szövetkezet részjegyeit siessenek mennél tömegesebben aláírni. Kelt Nagyváradon 1899. november 18-án. Tisztelettel Bertsey György.

Az iparosok szakrajz oktatása. Az iparosok továbbképző tanfolyamán a faipari csoportban f. hó 19-én — vasárnap — folytatólag tárgyalva lesz a *falsikba* nyíló egyszárnyú ajtó, ennek tervezése és rajzolása. Az alaktani előadáson a függőleges és vízszintes tagozók és ezekkel kapcsolatban a különböző párkányok, oszlopok, pillérek és más támaszok ösmertetnek meg. Az előadást sokszorosított jegyzetek s rajzok a hallgatók között kiosztatnak. A cipészszak szabászati tanítása szintén 19-én veszi kezdetét.

ZENE és MŰVESZET.

Uj dalárda. Az iparos ifjak önképző egylete kebelében évek óta fennálló dalárda új alapokra fektetve a közeli napokban megkezdte működését. Ez okból úgy az egylet tagjai, mint az érdeklődők felkértemek, hégy amennyiben a dalkörnek tagjai óhajtanak lenni, sziveskedjenek ebbeli szándékukat az egylet helyiségében (Szt. László-tér, Kevávs-ház) kitett iven *mielőbb* bejelenteni. Nagyvárad, 1899. november 18-án. *Az elnökség.*

MULATSÁG.

A fodrászok mulatsága. A fodrász segédek negyedik táncestélyüket ma, vasárnap tartják valószínűleg még nagyobb sikerrel mint az előbbieket. A rendező-bizottság fáradhatatlanul buzgólkodik, hogy minél kellemesebbek legyenek ez estélyek. A külön jó zenét Hamza Miska bandája szolgáltatja.

TAVIRATOK.

A király.

Bécs, nov. 18. Ő felsége ma reggel iedérkezett és Schönbrunnba hajtattott. (M. T. Ir.)

Kautz lemondása.

Budapest, nov. 18. (Saj. tud. táv.) Kautz Gyula, az Osztrák-Magyar bank kormányzója bejelentette *Szell* miniszterelnöknel, hogy lemond.

34.25%

Budapest, nov. 18. (Saját tud. táv.) A tegnapi kvótatárgyaláson *Javorszky* képviselő így kiáltott föl:

— Az önök makacssága nem egyéb, mint a mi kicsufolásunk. Mi 42%-ról 34.75%-ra megyünk le, önök pedig alig két %-al mentek fel. Ha nem látgitanak, a felelősség az önöké a tárgyalások megszakításáért.

Erre *Falk* Miksa így felelt:

— Elég az okoskodásból, tovább már nem mehetünk, mert nekünk álláspontunka, meg is kell okolnunk. Nekünk nem elég valamit csak odadadobni.

Budapest, nov. 18. (Saj. t. f.) A mai képviselőházi ülés után minisztertanács volt, mely után az a hír terjedt el, hogy *Szell* miniszterelnök és Lukács pénzügy-miniszter legközelebb Bécsbe mennek, hogy a kvóta ügyét a kormányval végleg elintézzék.

Bécs, nov. 18. (Saját tud. táv.) Clary gróf osztrák miniszterelnök lemondott szándékáról, hogy a magyar kormányval megállapodjon s így valószínű a korona döntés és pedig a 34.25% mellett.

A főrendiház elnöke.

Budapest, nov. 18. (Saját tud. táv.) *Károlyi* Tibor gróf a főrendiház elnöke beteg — e miatt lemondását is emlegetik. Utódjául *Csáky* Albin grófot mondják.

Széchenyi miniszter lemondása.

Budapest, nov. 18. (Saj. tud. táv.) *Széchenyi* gróf a király személye körüli miniszter beteg s lemondásáról beszélnek. Utódjául *Apponyi* Albert grófot emlegetik, kinek ez volna az első lépés a nagykövetségre.

A nóta király beteg.

Budapest, nov. 18. (Saj. tud. táv.) *Dankó* Pista már régen betegeskedik, az utóbbi időben pedig betegsége veszedelmesen súlyosbodott. A Pósta-asztal 20—30 tagja Pósa Lajos vezetéssel mellett küldöttségben járt *Wlassics* Gyula kultusz miniszternél, hogy tegye lehetővé *Dankó*nak, hogy a délvidékre mehessen. A miniszter igen melegen fogadta a küldöttséget s megígérte, hogy az ügyet szíven fogja viselni, a beteg nótaöntőnek nagyobb összeget fog kiutaltványozni.

Az ál közjegyző.

Nagybecskerek, nov. 18. (Saj. tud. távirata.) A kir. törvényszék *Tarnay* Jánost, ki Czegléden és Nagyszombaton hamis közjegyzői oklevéllel működött 3 évi börtönre ítélték.

A franciaországi zavarok.

Páris, nov. 18. Néhány lap attól tart, hogy holnap a forradalom diadalát ábrázoló emlékszóbor teleplezésekör tüntetések lesznek, mert Guesde hívei ki akarják tüzni a piros zászlót. A városi hatóság fölhívást intezett a lakossághoz, a melyben a polgárokat nyugalomra inti és figyelmezteti, hogy ne hallgasson a provokációkra. (M. T. I.)

Török dolgok.

Konstantinápoly, nov. 17. Az Agence de Constantinoplenek egy hivatalos helyről kapott közleménye koholmányok nyilvánítja némely külföldi lapoknak azt a jelentését, hogy Luchani mellett koszovói vilajet véres összecsapás volt a malisszai hegylakók és a szerbek között, továbbá hogy török katonák határsértést követtek el görög területen és hogy köprülüben velesz zavargások támadtak. (M. T. I.)

NYILTTER.

Keztyü mosók kerestetnek a helybeli m. kir. honvéd hadapród iskolához. Bővebb felvilágosítások a hadapródiskola kezelőtiszt irodájában nyerhetők.

KÖZGAZDASÁG.

Nagyváradai hetivásár.

Marha ártáblázat 1899. november 14-ről. Egy pár első rendű jármás ökör 315—335, egy pár másodrendű jármás ökör 240—275, egy pár harmadrendű jármás ökör 130—225, 1 drb fejős tehén 50—100. 1 drbvágó ökör 250 kgr. 76—98. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 55—80, 1 drb. veres borju 18—18, 1 drb. fél éves borju 17—22, 1 drb egy éves borju 23—30, két éves borju 32—64, 1 drb hizott sertés 39—68, 1 pár fél éves 18—21 1 pár egy éves sertés 30—40, 1 pár két éves serés 43—66, egy drb igás ló 50—100, 1 pár ökrébőr 18—22, 1 pár tehénbőr 13—17, 1 pár bojubőr 5—8, 1 pár lóbor 6—10.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántul eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, november 16.

Az irányzat csendes.

Osztrák hitel	—	—	—	—	368.30
Magyar hitel	—	—	—	—	372.75
Allamvasut	—	—	—	—	339.—
Rimamurányi	—	—	—	—	320.—
Magyar jelzálog	—	—	—	—	183.50
Salgótarjáni	—	—	—	—	341.—
Wagon-kölcsön	—	—	—	—	623.—

Határidők.

Budapest, november 16.

Gabona. Gyenge.

Buza októberre	—	—	—	—	—
Buza áprilisra	—	—	—	—	8.08
Uj tengeri	—	—	—	—	4.96
Kozs okt.	—	—	—	—	6.57
Zab okt.	—	—	—	—	5.13
Káposzta, répze, aug.	—	—	—	—	—

Készaru 25,000 mm. változatlan.

Bécs, november 16.

Érték. Javul

Osztr. hitel	—	—	—	—	870.—
Magyar hitel	—	—	—	—	873.75
Allamvasut	—	—	—	—	332.10

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. november 16-én.

Magyar aranyjárdék 4%	—	—	—	—	117.10
Magyar koronajárdék	—	—	—	—	95.25
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4,0%	—	—	—	—	120.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2,0%	—	—	—	—	99.75
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	—	—	—	—	118.30
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	—	—	—	—	93.75
Italmérsi jog megváltási kötvény	—	—	—	—	99.—
Horvát-szlavón földtehermentesítési kötvény	—	—	—	—	94.50
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcsön	—	—	—	—	159.50
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcsön	—	—	—	—	137.25
Osztrák járadék papirban	—	—	—	—	99.60
Osztrák járadék ezüstben	—	—	—	—	99.25
Osztrák járadék aranyban	—	—	—	—	117.25
Osztrák korona járadék	—	—	—	—	99.75
Osztrák államsorsjegyek	—	—	—	—	135.40
Osztrák magyar bankrészevény	—	—	—	—	905.—
Magyar hitelbankrészevény	—	—	—	—	374.25
Osztrák hitelintézeti részevény	—	—	—	—	370.40
Párisi vista	—	—	—	—	332.—
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	—	—	—	—	9.57
Németbirodalmi márka	—	—	—	—	120.70
London vista	—	—	—	—	47.82
20 márkás arany	—	—	—	—	11.77

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA.

Utolsó előtti vasárnap Nagyváradon

HENRY CIRCUS

Nagyváradon, a Nagy-piacz-téren.

Ma, vasárnap, november hó 19-én este 8 órakor
2 nagy előadásDélután 4 órakor minden felnőttnek jogában áll
egy gyermeket ingyen a Circusba vinni.Deákok, gyermekek és katonák minden ülőhelyen
felét fizetik. Karzat 15 kr. A délutáni előadásép oly rendes világitás mellett lesznek lejátszva
mint az estiek.

BLONDIN a csoda elefánt

a világ legjobban idomított négylábu állatja.

Rózsák és füzérek között

nagy balett, táncolja 30 ifju hölgy.

A legjobban idomított iskola-lovak

Komikus jelenetek 15 bohóc és 3 August
által.

Mr. Romanus mint Jokey.

Nagy komikus némajáték.

Este 8 órakor teljes helyárok mellett

Nagyszerű előadás

Szenzációs fellépte Szenzációs

4 NOISETTES 4

világhírű bicziklista családnak 3

férfi és 1 ifju hölgy.

Ezen szám oly nagyszerű, hogy már magában
is megérné a belépti-díjat.

HENRY igazgató fellépte

kitűnően idomított 8 esődörével

Amateur-lovaglás

20 KORONA annak, ki képes háromszor
körül lovagolni, a nélkül, hogy leesnék.

Fellépte az összes művész-csoportnak.

Utóljára

CANCAN a törvényszék előtt.

Nagyszerűen kiállított belett némajáték 2 részben
előadja az egész társulat. A jelmezek ujak, párisi
minták szerint vannak készítve nagyszerű kiállítással.Helyárok: Zártszék 1—3-ik sorig szá-
mozva 1 frt. I. hely 80 kr., II. hely 50 kr., karzat
25 kr. Katonák őrmestertől lefelé és gyermekek
10 éven alul vasár- és ünnepnapok kivételével
fizetnek: Helyárok: Zártszéken 50 kr., II. hely
30 kr., karzat 20 kr.Részletes műsor 10 krért este a jegyze-
dőknel kapható.

Jegyek előre válthatók Pauker Dánielnél

Holnap, hétfőn JOUR-FIX előadás.

November 29-én utolsó előadás.

Számos látogatásért esd

mély tisztelettel:

Henry,

tulajdonos és igazgató

Preis Mihály és fia

butorraktárát

az eddigi helyiséggel szemben levő

fő-utcza,

gróf Bethlen-házba

helyezte át.

Richter-féle

Horgony-Pain-Expeller

Liniment. Capsici comp.

Ezen hírneves háziszser ellentállt az idő
megpróbálásának, mert már több mint 30
év óta megbízható, fájdalomcsillapító be-
dörzsölésésként alkalmaztatik közsvénynél,
csúznál, tagszagatásnál és meghüléseknél
és az orvosok által bedörzsölésekre is
mindig gyakrabban rendeltek. A valódi
Horgony-Pain-Expeller, gyakorta Horgony-
Liniment elnevezés alatt, nem titkos szer,
hanem igazi népszerű háziszser, melynek
egy háztartásban sem kellene hiányozni.
40 kr., 70 kr. és 1 frt. üvegenkénti árban
majdnem minden gyógyszerertárban készlet-
ben van; fő raktár: **Török József** gyógy-
szerésznél **Budapest**en. Bevásárlás alkalmá-
val igen óvatossá legyünk, mert több kiseb-
bertéki utánzat van forgalomban. **Ki nem
akar megkárosodni**, az minden egyes üveget
„Horgony” védjegy és Richter cégjegyzés
nélkül mint nem valódit utasítsa vissza.
RICHTER F. AD. és társa, RUDOLSTADT
es. és kir. udvari szállítók.

Veiszlovits Adolf és fia

„Concordia Entreprise des pompes funébres“

Első nagyváradai disztemetkezési intézete

és

SIRKÓ RAKTÁRA

a régi helyiséggel szemben levő

BAZÁR-ÉPÜLETBE

helyeztetett át.

